

Rapport

efter kvalitetsgranskning av Kunskaps-
bedömning i grundskolan årskurs 1-3
vid Bergsnässkolan i Avesta kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Bergsnässkolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av Kunskapsbedömning i grundskolan årskurs 1-3 under november 2011-mars 2012. Granskningen vid Bergsnässkolan i Avesta kommun ingår i detta projekt.

Bergsnässkolan besöktes den 26-27 januari 2012. Ansvariga inspektörer har undervisningsråden Sigbritt Gålnander och Åsa Rehnberg varit. I denna rapport redovisar Skolinspektionen sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen genomförs i totalt 31 kommunala skolor och 4 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Bergsnässkolan

Bergsnässkolan skola har 111 elever i förskoleklass och årskurserna 1-6. De är indelade i sex klasser varav en klass är åldersblandad, nämligen årskurs 1-2. Övriga klasser är åldershomogena; förskoleklass, årskurs 3, 4, 5 och 6. I skolan finns även en del av kommunens särskoleverksamhet, nämligen grundsärskola med 6 elever. Personalen är organiserad i två arbetslag, det vill säga ett lag för förskoleklass till årskurs 6 och ett arbetslag för grundsärskolan.

Skolan leds av en rektor som har en så kallad verksamhetsutvecklare som stöd för sitt arbete. Rektorn har även ansvar för Markusskolan och den kommunala musikskolan.

Varje arbetslag leds av verksamhetsutvecklaren eller en lärare som har särskilt ansvar för detta. Dessa personer kan även leda arbetslagsarbetet tillsammans.

Alla lärare har en gemensam mötestid varje vecka som benämns personalkonferenser. Där finns det utrymme att ta upp pedagogiska frågor. Verksamhetsutvecklaren leder ofta dessa möten. Rektorn leder skolans arbetsplatsträffar (APT) cirka en gång i månaden.

Lärarna i årskurs 1-3 är i huvudsak så kallade klasslärare. Det innebär att de har ansvar för planering och genomförande av undervisningen samt av bedömning elevernas kunskaper i flera ämnen, med undantag för musik, idrott och hälsa samt slöjd. I dessa ämnen undervisar lärare med i huvudsak utbildning för detta.

Bergsnässkolan	Antal elever
Förskoleklass	15
Grundsärskola	6
Grundskola	96
Totalt antal elever:	117
Antal elever i årskurs 1-3	45
Antal elever i årskurs 3	17

Skolans egna uppgifter i mars 2012

Resultat

1. Gör läraren fortlöpande bedömningar av elevernas kunskapsutveckling utifrån kursplanernas kunskapskrav?

1.1 Rektor tar ansvar för att lärarna bedömer elevernas kunskaper utifrån kursplanernas kunskapskrav

Här undersöks om rektorn tar ansvar för och skapar förutsättningar för lärarnas gemensamma arbete med kunskapsbedömningar utifrån kursplanerna.

I Bergsnässkolan har ett arbete påbörjats med att utveckla gemensamma rutiner och former för att planering av undervisningen, bedömning och dokumentation av elevernas kunskaper utifrån den nya läroplanen för grundskolan, Lgr 11. Skolans så kallade nyckelpersoner och rektorn har som ett led i detta deltagit i Skolverkets implementeringsinsatser när det gäller den nya skollagen och Lgr 11. Utöver detta har alla lärare deltagit i Avesta kommuns implementeringsarbete gällande kursplanernas nya struktur och begrepp och hur detta kan omsättas i planering av undervisning och i bedömning. Lärare har då mötts i ämnesgrupper över skolgränserna och utarbetat det som i kommunen kallas Lokala pedagogiska planeringar, utifrån en mall som tagits fram av en grupp nyckelpersoner från olika skolor.

Flera lärare säger att det kommungemensamma arbetet kring lokala pedagogiska planeringar har bidragit till en ökad förståelse för de nya kursplanernas struktur. Trots dessa insatser menar intervjuade lärare att det finns olika uppfattningar kring vad planeringarna egentligen ska innehålla. Det finns även olika uppfattningar om vad som ska bedömas. Detta speglar i sin tur en viss osäkerhet som flera lärare ger uttryck för när det gäller att förstå innebörden i kursplanernas olika delar.

Det kommungemensamma arbetet har inte följts upp i Bergsnässkolan genom exempelvis gemensamma diskussioner kring hur skolan vill utveckla arbetet med planeringar. Rektorn menar att mallen för planeringarna ska ses som ett stöd för lärarna. Det finns inga krav på att planeringar måste utformas enligt mallen, det enda kravet är att planeringarna utgår från kursplanerna. Rektorn betonar dock vikten av att undervisningen är strukturerad och har därför haft en genomgång och diskussion kring detta med lärarna i samtliga verksamheter

han har ansvar för utifrån Skolverkets allmänna råd; Planering och genomförande av undervisningen. Intervjuer med lärare visar emellertid att de inte är förtrogna med strukturen i detta material och flera lärare efterlyser mer gemensamt arbete med att tolka kursplanernas olika delar och hur de kan omsättas i planering. Eftersom utvecklingsarbetet inte följs upp systematiskt på skolan är det i stora delar avhängigt den enskilde lärarens insatser och tolkningar av Lgr 11. Läs mer om planering och bedömning i avsnitt 1.3 och 1.4.

Intervjuer med rektorn och lärare visar vidare att skolan inte har utvecklat gemensamma rutiner och former för att bedöma och dokumentera elevernas kunskaper utifrån kursplanerna. Enligt rektorn och verksamhetsutvecklaren har exempelvis arbetet med skriftliga omdömen blivit åsidosatt jämfört med arbetet med planeringar. Det bekräftas i intervjuer med lärarna och framgår även av de individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen som Skolinspektionen tagit del av. Dessa utgår inte från gällande kursplaner utan från de tidigare kursplanerna (2008 års kursplaner). Rektorn och lärarna är medvetna om att lärarna bedömer och dokumenterar elevernas kunskaper utifrån tidigare kursplaner i flertalet ämnen. Dessa förhållanden har medfört att rektorn i samband med granskningen har initierat flera insatser för att åstadkomma förändringar i syfte att anpassa arbetet till gällande kursplaner. Läs mer om individuella utvecklingsplaner i avsnitt 1.4.

Rektorn har tidigare läsår initierat ett arbete kring språkbruket i elevernas individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen. Då har det klargjorts att det inte får stå något om elevernas beteende, likaså har rektorn och lärarna diskuterat vilka "*sociala bedömningar*" som får finnas med. I de individuella utvecklingsplaner som Skolinspektionen tagit del av är språket sakligt och värderande uttryck om den enskilde elevens personliga egenskaper återfinns inte. Lärare bekräftar att de tidigare diskuterat detta och att de tänker sig för när de skriver omdömen om eleverna.

I granskningen framkommer vidare att rektorn behöver utveckla arbetet med att säkerställa en likvärdig bedömning av elevernas kunskaper. Intervjuer med rektorn och lärare visar att det exempelvis inte finns något systematiskt utbyte mellan lärarna kring kunskapsbedömningar, förutom det som i viss mån görs i samband med bedömningar av resultaten i de nationella ämnesproven. Lärare efterlyser ett mer konkret samarbete kring bedömningar, exempelvis utifrån olika elevarbeten. Skolan har som ett led i detta påbörjat ett gemensamt arbete kring kunskapsbedömning genom den studiecirkel som lärarna deltar i under innevarande termin. Cirkeln utgår från Skolverkets material "*Kunskapsbedömning i skolan*". Eftersom arbetet nyligen börjat har det inte satt spår i praktiken.

Avesta kommun har utformat två planscher i matematik och svenska (kallad "Språkutvecklingsplan") där bland annat kursplanernas centrala innehåll är fördelat över samtliga årskurser i grundskolan. Enligt rektorn och verksamhetsutvecklaren är planscherna tänkta att användas som stöd för lärarna så att de lätt ska få en överblick genom årskurserna samt se vilket bedömningsstöd som kommunen rekommenderar. Vidare uttrycks också att tanken är att eleverna tillsammans med sina lärare ska kunna få en bild av vilka kunskaper de har rätt att få i dessa ämnen. I de båda planscherna står att det är *"de 5 strecksatserna i syftet som ska bedömas och de ska finnas med i undervisningen från början"*. Enligt Skolinspektionen finns det därmed en risk för att kunskapskraven i kursplanerna inte används vid bedömning då de inte anges i planscherna. Likaså finns det en risk för att det centrala innehållet uppfattas som de kunskaper eleverna ska utveckla, istället för de förmågor som framgår av kursplanernas kunskapskrav. Rektorn menar dock att det *"inte bör råda något tvivel om att kunskapskraven ska användas vid bedömning"*.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att rektor behöver ta ett ökat ansvar för att följa upp och säkerställa att lärarna planerar undervisningen utifrån kursplanerna samt bedömer och dokumenterar elevernas kunskaper utifrån kursplanernas kunskapskrav.

Rektorn behöver även ta ett ökat ansvar för att säkerställa en likvärdig bedömning inom skolenheten.

Vidare bedömer Skolinspektionen att rektorn skapar förutsättningar för att lärarna använder ett gemensamt och sakligt språk i dokumentationen.

1.2 Skolan har ett systematiskt kvalitetsarbete kring kunskapsbedömning

Här undersöks om rektorn ser till att det finns ett kvalitetsarbete kring kunskapsbedömningar på skolan genom att följa upp och utvärdera detta arbete samt huruvida resultaten av det används. Vidare handlar bedömningspunkten om rektor tillsammans med lärarna analyserar skolans kunskapsresultat och resultaten på de nationella proven.

Av intervjuer med rektorn och lärare framkommer att det systematiska kvalitetsarbetet kring kunskapsbedömning brister genom att skolan inte har utvecklat ett system för att inhämta, analysera och använda övergripande kunskapsresultat i kvalitetsarbetet. De sammanställningar av resultat som finns på

Bergsnässkolan är resultaten från de nationella ämnesproven i matematik och svenska för årskurs 3 och resultat gällande andelen elever i årskurs 3 som har nått målen i svenska och matematik (enligt språkbruket i 2008 års kursplaner). I övrigt saknas skolövergripande sammanställningar av kunskapsresultaten i samtliga ämnen. Därmed saknar rektorn viktiga underlag för att kunna följa upp och analysera om skolans verksamhet är utformad på ett sätt som ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Rektorn bekräftar att det är ett viktigt utvecklingsområde för skolan att inhämta resultat och göra sammanställningar av dessa som ett led i skolans kvalitetsarbete.

Rektorn uppger att skolövergripande resultat i de nationella ämnesproven diskuteras och analyseras tillsammans med lärarna i de fall resultaten är låga. Det görs utifrån krav från kommunen när resultaten ligger under en viss nivå. I övrigt saknar skolan forum där rektorn tillsammans med lärarna diskuterar och analyserar skolövergripande kunskapsresultat och hur de förhåller sig till resultaten från de nationella proven och eventuellt annat bedömningsstöd. Lärarna bekräftar att diskussioner tillsammans med rektorn kring skolövergripande resultat förekommer i liten utsträckning. Det sker enligt lärarna endast om det varit något särskilt, till exempel låga resultat i de nationella ämnesproven. Enligt rektorn finns det däremot ett väl fungerande arbete där resultat följs upp på individnivå för att säkerställa att elever i behov av särskilt stöd ges detta, om en elev inte når ett mål ska anmälas till skolans elevhälsoteam. I klass-/årskursövergripande diskussioner genomför rektorn så kallade "orosgenomgångar" tillsammans med lärarna. Då lyfts bland annat frågor kring eventuell oro för elevers resultat, vilket kan utgöra underlag för beslut kring resursfördelning. Eftersom granskningen visar att lärarna bedömer elevernas kunskaper utifrån tidigare kursplaner finns det, enligt Skolinspektionen, en uppenbar risk att inte heller uppföljningarna på individnivå speglar elevernas resultat i alla ämnen. Det beskrivs mer i avsnitt 1.4.

Hittills har rektorn och lärarna inte systematiskt följt upp och utvärderat sina rutiner och former för bedömning och dokumentation.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver utveckla ett systematiskt kvalitetsarbete kring kunskapsbedömning i alla ämnen utifrån kursplanernas kunskapskrav. I det ingår att säkerställa att det finns skolövergripande kunskapsresultat i de ämnen som eleverna har undervisning i. Utifrån detta behöver rektorn skapa förutsättningar för att lärare tillsammans jämför och analyserar resultaten i alla ämnen samt jämför hur de förhåller sig till resultaten i de nationella ämnesproven och eventuellt annat bedömningsstöd som används.

Vidare behöver rektorn tillsammans med lärarna, utveckla former för att följa upp och utvärdera skolans rutiner och former för bedömning och dokumentation så att de blir en del av det systematiska kvalitetsarbetet.

1.3 Bedömning ingår i lärarnas planering av undervisningen

Här undersöks om lärarna vid planering av undervisningen utgår från kursplanerna samt om lärarna även planerar för hur bedömningen av eleverna ska gå till så att den blir en integrerad del av undervisningen tillsammans med eleverna.

I det tidigare nämnda skolövergripande samarbetet i Avesta kommun har lärarna arbetat i ämnesgrupper med att utforma planeringar utifrån en gemensam mall, vilket nämnts i avsnitt 1.1. Utgångspunkten i arbetet har varit kursplanerna i Lgr 11. I mallen finns rubrikerna "Övergripande mål/förmågor i ämnet", "Det här kommer du att utveckla", "Undervisning/Arbetsätt" och "Bedömning". De planeringar som Skolinspektionen tagit del av bygger överlag på den gemensamma mallen. De avser främst arbetsområden för en årskurs inom ett ämne eller ämnesövergripande teman. Lärare menar att deras planeringar även har andra upplägg och att mallen egentligen inte används i särskilt stor utsträckning.

Intervjuer med lärare visar att de många gånger använder kursplanerna i olika utsträckning för planeringen av undervisningen, även om de inte använder den gemensamma mallen. Planeringarna dokumenteras inte nämnvärt utan lärarna gör kortare noteringar och håller delar av planeringen i minnet. Lärarna uttrycker dock en viss osäkerhet om hur de olika delarna i kursplanerna ska användas när olika arbetsområden planeras. Belysande exempel är de skilda uppfattningar som förekommer när det gäller vilket innehåll som ska finnas under respektive rubrik i mallen för planeringar. Exempelvis finns tankar om att kunskapskraven ska stå under rubriken "Övergripande mål/förmågor i ämnet" medan det också förekommer uppfattningar om att det centrala innehållet ska inrymmas där. Olika tolkningar märks även i de exempel på planeringar som Skolinspektionen tagit del av, där såväl syftestext som centralt innehåll och kunskapskrav kan förekomma under nämnda rubrik.

I samtal och intervjuer med lärare framkommer vidare att kursplanerna inte alltid är en självklar utgångspunkt för planeringen av undervisningen i alla ämnen. Läromedel kan exempelvis vara styrande för planeringen liksom tidigare planeringar. Det varierar således i vilken utsträckning gällande kursplaner får genomslag i undervisningen.

Intervjuer med lärarna visar att bedömning av elevernas kunskaper inte alltid ingår som en naturlig del i planeringen av undervisningen. Det framkommer också att lärarna inte alltid har klart för sig hur eleverna ska visa sina kunskaper och hur de ska ta reda på vad eleverna kan. De samlar snarare in information under tiden som de arbetar. Hur och när återkoppling på elevernas arbete ska ske för att stödja och synliggöra lärandet ingår därmed inte heller i planeringen. Den bedömning som sker fortlöpande blir därför av mer sporadisk karaktär. Lärare uttrycker dock att de fått upp ögonen för att bedömning ska ingå i planeringen genom det kommunövergripande samarbetet kring det kommunen kallar Lokala pedagogiska planeringar. Lärarna uttrycker *"att planera hur man ska bedöma har man aldrig skrivit tidigare, det har man haft i sig"*. Skolinspektionen får dock exempel på att lärare i planeringen av några arbetsområden har bestämt sig för hur och när eleverna ska ges möjlighet att visa sina kunskaper. I temat *"färger"* i engelska ska eleven som exempel bland annat visa sin förmåga att *"vara aktiv och prata på lektionerna"*. I intervjun framkommer att läraren har planerat för att bedöma detta genom att gå runt i klassrummet för att lyssna på när eleverna talar i kör om färger.

Även om det framkommer några exempel på att lärare har planerat för bedömning så noterar Skolinspektionen att det inte alltid är en tydlig koppling mellan de olika delarna i planeringarna. Flera av de förmågor som eleverna förväntas utveckla genom undervisningen ingår exempelvis inte alltid på ett tydligt vis i det som ska bedömas, vilket innebär att det tappas bort. Som exempel kan nämnas att under rubriken *"Det här kommer du att utveckla"* ska eleven utveckla förmågan att *"skriva enkla faktatexter och instruktioner"* medan det under rubriken *"Bedömning"* handlar om *"att vara aktiv vid genomgångar och diskussioner"* samt *"Genom bokens upplägg kommer vi att kontinuerligt att utvärdera kunskaperna och tala om målen som ska uppnås i ämnet enligt Lgr 11"*.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna vid planering av undervisningen behöver utgå från samtliga delar i kursplanerna.

Vidare behöver lärarna vid planering av undervisningen identifiera *hur* eleverna ska visa sina kunskaper, *vad* i kunskapskraven som ska bedömas och *när* bedömningen ska ske.

Lärarna behöver också planera så att bedömningen blir en integrerad del i undervisningen för att tillsammans med eleverna följa och stödja elevernas kunskapsutveckling i undervisningen och kontinuerligt ge återkoppling på deras arbete, för att synliggöra lärandet för eleverna.

1.4 Lärarna gör fortlöpande bedömningar av elevernas kunskaper

Här undersöks om lärarna gör fortlöpande bedömningar av elevernas kunskaper samt om läraren ger framåtsyftande återkoppling kring vad eleverna behöver utveckla i förhållande till kunskapskraven och hur detta ska ske. Vidare handlar det om hur lärarens bedömning blir en integrerad del av undervisningen tillsammans med eleverna.

Elevernas förståelse för vilka kunskaper de ska utveckla och på vilka grunder bedömningen sker

Av intervjuer med elever framkommer att de i begränsad omfattning känner till vad de ska kunna i de olika ämnena. De nämner läroplanen och säger att läraren brukar hänvisa till den för *"där står vad man ska kunna"*. Eleverna informeras dock främst om vad de ska göra och mindre om vilka kunskaper de ska utveckla. Enligt eleverna handlar det framför allt om ämnena matematik, svenska och engelska. Några elever hänvisar även till *"planscher"*¹ på klassrumsväggen där det står vad man ska kunna. De kan dock inte ge exempel på vad som tas upp där. Andra elever vet exempelvis inte riktigt varför de arbetar med *"maskar och ärtor"* i naturorienterande ämnen, även om de har en allmän bild av att *"vi ska lära oss om det"*. Lärare bekräftar i intervjuerna att det är vanligt att de berättar för eleverna vad de ska arbeta med, snarare än vad de ska kunna och att det framförallt gäller i matematik och svenska. De ger även exempel på att eleverna får reda vad de behöver utveckla utifrån resultat på olika tester. I slöjd framkommer exempel där lärarna försöker tydliggöra för eleverna varför man arbetar med olika saker och hur det är knutet till kursplanen. Enligt flera lärare är även utvecklingssamtalen ett forum där eleverna får reda på vad de ska kunna men det gäller framförallt i ämnena svenska och matematik, medan lärarna uttrycker att *"no/so finns inte riktigt med"*.

Eleverna känner till att de tillsammans med läraren satt upp mål i sina individuella utvecklingsplaner i samband med utvecklingssamtalen, det är *"som ett kontrakt"*. Eleverna menar att det handlar om vad *"man ska bli bättre på"*. Några elever kan ge exempel på vilka konkreta mål som är aktuella för dem medan det är mer oklart för andra elever. Exempel som eleverna nämner är att *"bli bättre på att räcka upp handen"* och att skriva noggrant. Lärare uttrycker att de i olika utsträckning håller målen levande i undervisningen. Det framkommer såväl exempel på ett aktivt arbete tillsammans med elever kring specifika mål

¹ Avesta kommuns sammanställning över kursplanernas centrala innehåll i ämnena svenska och matematik. Det är fördelat över årskurser och är i viss utsträckning även konkretiserat. Planschererna omnämns även i avsnitt 1.1

som att det kan uppfattas *"krystat"* att formulera mål för elever som är *"jätteduktiga i allt"*. Det varierar därmed huruvida de individuella utvecklingsplanerna används som en utgångspunkt i undervisningen för att ge varje elev möjlighet att nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

I granskningen framkommer vidare att eleverna i liten grad känner till på vilka grunder de bedöms. Eleverna ger exempel på vad det är läraren bedömer, nämligen *"diktamen på veckans ord"*, prov, diagnoser i matematik och läraren *"lyssnar när man läser"*.

Återkoppling

Granskningen visar att det varierar huruvida lärarna på ett systematiskt sätt ger eleverna framåtsyftande återkoppling på vad de behöver utveckla och hur detta kan ske. De exempel som lärare lyfter fram handlar till stor del om återkoppling i form av beröm och uppmuntran, exempelvis *"stjärnor och beröm i skrioböcker"* och ett tydligt kroppsspråk som förstärker uttryck som *"jättebra"*. Eleverna bekräftar att de kan få beröm och uppmuntran, läraren kan säga *"bra jobbat!"*, *"vad duktig du är!"* eller så kan *"man få belöning som klistermärken"*. Elever menar att de inte alltid vet vad som exempelvis bedöms som *"bra"* i en uppgift eftersom läraren inte säger det. Men de ger också exempel på hur lärare ger konkret återkoppling på uppgifter i framförallt svenska, *"stavningen kan vara fel"* och *"man har kanske glömt stor bokstav eller punkt"*. Gällande återkoppling i elevernas arbetsböcker berättar eleverna att de kan få stjärnor, ett stort R eller *"Bra"*. Eleverna säger att det är en skillnad mellan R och kommentarer som *"Bra"*, där det senare handlar om att eleven klarat en svårare uppgift medan R gäller rätt i *"vanlig enkel räkning"*.

Vare sig elever eller lärare ger exempel på återkoppling som sker systematiskt för att synliggöra lärandet för eleverna. Det handlar i liten grad om vad eleverna kan göra bättre och hur de ska göra. Men det förekommer exempel på återkoppling i den muntliga dialogen som är av mer vägledande karaktär. Lärarna beskriver då undervisning där elever får läsa i små grupper och läraren ger individuell återkoppling på vad som är bra och vad som kan utvecklas. Andra exempel är när lärare stödjer elevers skrivande genom att kommentera och ställa frågor som *"Vad händer mer? Jag blir nyfiken! Kan du utveckla mer?"* I slöjdundervisningen kan läraren som exempel låta en elev göra jämförelser av sina arbeten; *"här har du sytt bra, men här är det inte riktigt lika bra"*. Elever ger på motsvarande vis exempel på hur lärare *"hjälpes en att lista ut hur man kan komma vidare, man kan få tips."*

Den återkoppling som ges till eleverna sker sammanfattningsvis främst på uppgiftsnivå. Men det förekommer även spår av återkoppling på processnivå. Återkopplingen på uppgiftsnivå är knuten till fakta och färdigheter och hand-

lar mer om att kontrollera om eleven gjort uppgiften, om det är rätt och fint och används därmed inte för att hjälpa eleven att prestera bättre nästa gång de möter likartade uppgifter eller för att utveckla strategier för att visa olika lösningar på en fråga. Exempelen ovan om stavning, punkt, stor bokstav och stort R är belysande exempel på detta. Återkopplingen på processnivå sker genom att läraren synliggör olika tankestrategier och lösningar för eleverna. Tecken på detta kan ses i exemplen där elever får hjälp att lista ut hur de kan komma vidare i en uppgift och i lärarens frågor i samband med elevers skrivande. I och med att återkopplingen inte är systematiskt framåtsyftande blir den därför inte alltid en tydlig vägledning för eleverna hur de ska komma längre i sitt lärande.

Dokumentation och bedömning gentemot kursplanernas kunskapskrav

Av intervjuer med lärarna och dokumentstudier framkommer att lärarna använder olika underlag och former för att bedöma och dokumentera elevernas kunskaper. Dels används nationella ämnesprov och diagnoser, främst i svenska och matematik, dels samlas elevarbeten i portfolios även om det inte sker på ett systematiskt vis. Lärare har även system där de gör små noteringar gällande resultat vid exempelvis diktamen, glosförhör och matematikprov. I den tidigare nämnda mallen för planeringar finns det utrymme för lärarna att skriva kommentarer till individuella bedömningar för varje elev. Skolinspektionen får dock ett fåtal exempel på att sådana bedömningar görs och dokumenteras på ett systematiskt vis. I granskningen framkommer även enstaka exempel på hur lärare använder mappar för enskilda elever där arbetsuppgifter som elever har gjort sparas, liksom lärarens noteringar om eleven kan det som behandlats i uppgifterna. Läraren gör utifrån detta anteckningar om vad som behöver behandlas i den fortsatta undervisningen. Vidare beskriver lärare att de i samtal och observationer gör fortlöpande bedömningar i undervisningen. Dessa bedömningar dokumenteras dock sällan, istället håller lärarna dem i minnet och uttrycker att *"det är otroligt mycket man har i huvudet"*.

Lärarna uttrycker att det är lättare att göra kunskapsbedömningar i matematik och svenska än i andra ämnen, beroende på att det finns mer stödmaterial för hur bedömningar kan göras i dessa ämnen. De har även utvecklat en vana i att göra bedömningar i dessa ämnen genom det tidigare samarbetet under flera år kring kunskapsbedömningar i främst svenska och matematik. Lärare menar att det även är en förklaring till varför ämnena får ett stort utrymme i elevernas individuella utvecklingsplaner medan andra ämnen enligt lärarna *"är styvmoderligt behandlade"*. Där kan bedömningarna bli mer summariska och lärarna menar att det även kan vara svårt att göra individuella bedömningar. Lärarna menar att *"i so/no har man mycket prat men det är svårt att göra bedömningar"*, *"om de deltagit i en diskussion så är de godkända"* och *"i andra ämnen blir det mer på klassnivå"*. I övriga ämnen görs bedömningar således i varierande grad utifrån

vad varje elev kan i förhållande till kunskapskraven. I exempelvis slöjd får Skolinspektionen dock exempel på hur bedömningar görs i förhållande till kunskapskraven. Det framkommer även uppfattningar om att lärare ser svårigheter i att göra bedömningar i ämnen som de inte är utbildade i och *"det påverkar säkert bedömningen"*. Lärarna menar också att det kan vara svårt att göra bedömningar i ämnen där det bara finns kunskapskrav i årskurs 6. *"Det är jättesvårt att veta vad en elev ska kunna i årskurs 3 för att hinna fram till årskurs 6 nästan"*.

Av ovanstående framgår att i svenska och matematik samlar lärarna in mycket underlag gällande vad eleverna kan i form av synliga bevis, som oftast är fakta och färdigheter. När det gäller flertalet övriga ämnen dokumenteras underlaget i liten utsträckning. Lärarna förklarar det med att *"traditionellt har svenska och matematik varit de viktiga ämnena på lågstadiet"*. Vidare är det inte självklart att lärarna analyserar de kunskaper eleverna har visat, gör helhetsbedömningar av dessa och jämför med kursplanernas kunskapskrav.

Individuella utvecklingsplaner

De individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen som Skolinspektionen tagit del av speglar ovanstående problematik. Svenska och matematik är de ämnen som främst ingår i den framåtsyftande delen av planerna och de får även stort utrymme i de skriftliga omdömena. *"De andra ämnena har kommit i skymundan"*, enligt lärarna. De förklarar det som ett *"medvetet val"*, att eleverna ska ha grundläggande kunskaper i matematik och svenska. I de skriftliga omdömen som Skolinspektionen tagit del av handlar lärarnas kommentarer i andra ämnen mer om att eleven varit aktiv och visat intresse för ämnena än att spegla vad eleverna faktiskt kan i förhållande till kunskapskraven. Skolinspektionen kan även konstatera att det inte alltid är en tydlig koppling mellan det skriftliga omdömet och den framåtsyftande delen i de individuella utvecklingsplanerna. Vidare är det många gånger oklart vad skolan ska bidra med för att eleverna ska utvecklas så långt som möjligt utifrån läroplanen. Lärarna bekräftar att det inte alltid framgår tydligt i de individuella utvecklingsplanerna vad som är skolans ansvar, när det gäller elevernas kunskapsutveckling.

Ytterligare en problematik med de individuella utvecklingsplanerna med skriftliga omdömen är att de inte utgår från gällande kursplaner i Lgr 11, utan utifrån 2008 års kursplaner. Det beror på att lärarna använder den gemensamma mall för individuella utvecklingsplaner som de har utformat utifrån de tidigare kursplanerna, vilket nämnts i avsnitt 1.1. Det innebär därmed att lärarna inte bedömer elevernas kunskaper utifrån kunskapskraven i gällande kursplaner.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna använder de nationella ämnesproven som ett stöd för att bedöma elevernas kunskaper.

Lärarna behöver ge eleverna förståelse för vilka kunskaper de ska utveckla och tydliggöra på vilka grunder de bedöms.

Vidare behöver lärarna följa elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen och ge eleverna kontinuerlig och framåtsyftande återkoppling kring vad de behöver utveckla och hur detta ska ske, så att bedömningen blir en integrerad del i undervisningen tillsammans med eleverna för att synliggöra deras lärande.

Lärarna behöver också bedöma elevernas kunskaper utifrån kunskapskraven i alla ämnen och använda aktuella bedömningsunderlag för att upprätta den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen.

Lärarna behöver upprätta individuella utvecklingsplaner som uppfyller skollagens krav.

Lärarna behöver analysera de kunskaper eleven har visat, göra helhetsbedömningar av dessa och jämföra med kursplanernas kunskapskrav.

Slutligen behöver lärarna utveckla ändamålsenliga rutiner och former för dokumentation som främjar elevernas kunskapsutveckling och väl återspeglar deras kunskaper i förhållande till kursplanernas kunskapskrav.

1.5 Lärarna följer upp undervisningen

Här undersöks hur lärarna följer upp och utvärderar sin planering och undervisning samt bedömnings- och dokumentationsformer.

Lärare uttrycker i intervjuer att de haft enstaka diskussioner och analyser kring resultaten från de nationella ämnesproven kopplat till undervisningen. De ger exempel på att denna analys lett till förändringar i undervisningen så som exempelvis *"ett år var resultatet jättedåligt för att division inte fanns med i vårt läromedel men var med på provet..."* Detta pekar i sin tur på att kursplanerna inte alltid är en utgångspunkt för planeringen av undervisningen, vilket beskrivits i avsnitt 1.3.

Granskningen visar vidare att det, enligt lärarna, inte finns något strukturerat arbete med att utvärdera undervisningen utan det sker mer sporadiskt genom

egna reflektioner och i samtal med varandra. *"Det här gick inte bra eller wow"*. Skolinspektionen får därmed inga exempel på hur lärare systematiskt analyserar i vilken utsträckning planeringen och genomförandet av undervisningen har gett eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till läroplanen. Därigenom saknas system för att ta till vara såväl väl fungerande undervisning som former för att ompröva och förändra undervisningen. Lärarna har dock flera tankar om hur de skulle kunna förbättra arbetet med att utvärdera undervisningen.

Eftersom skolan till viss del har påbörjat arbetet med att utveckla bedömnings- och dokumentationsformer så har lärarna inte utvärderat om arbetet är ändamålsenligt.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna behöver identifiera och analysera vad som behöver utvecklas i den egna undervisningen samt i vilken utsträckning planeringen och genomförandet av undervisningen har gett eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till läroplanen.

Lärarna behöver även utvärdera i vilken mån bedömnings- och dokumentationsformerna som används är ändamålsenliga.

1.6 Lärarna ger vårdnadshavare fortlöpande information om elevernas kunskaper

Här undersöks om lärarna ger vårdnadshavare fortlöpande information om elevernas kunskapsutveckling i förhållande till kursplanerna.

Granskningen visar att utvecklingssamtalen är centrala när det gäller information om elevernas kunskapsutveckling till vårdnadshavarna och då upprättas individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen. Detta görs varje termin i alla årskurser, förutom på höstterminen i årskurs 1. Då erbjuds inte vårdnadshavarna ett utvecklingssamtal utan endast ett samtal som mer har karaktären av "lära känna samtal". Lärarna upprättar inte heller individuella utvecklingsplaner i enlighet med skollagens krav, utan de utformar endast ett så kallat "förenklat skriftligt omdöme".

Av intervju med vårdnadshavare och i dokumentation framkommer att vårdnadshavarna i viss mån får information om elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen, men främst i svenska och matematik. Informationen om elevernas kun-

skapsutveckling i exempelvis natur- och samhällsorienterande ämnen beskrivs enligt vårdnadshavarna på ett mer övergripande plan. Lärarna informerar snarare om *"vad man gör"* än *"vad de kan"*. Det är även oklart för flera vårdnadshavare varifrån målen i de individuella utvecklingsplanerna är hämtade, utan de antar snarare att de har sin grund i läroplanen. Detta bekräftas även av den bild som lärare ger, inte minst genom att de i sitt uppföljningsarbete har valt att ha ett särskilt fokus på svenska och matematik. Enligt Skolinspektionen kan den bristande informationen i övriga ämnen även ha ett samband med de svårigheter som lärare tar upp när det gäller att göra kunskapsbedömningar i flera ämnen, vilket behandlas i avsnitt 1.4.

Skolinspektionen konstaterar utifrån samtal med lärare, verksamhetsutvecklare och rektor att de individuella utvecklingsplanerna med skriftliga omdömen tar sin utgångspunkt i 2008 års kursplaner, vilket även nämnts i avsnitt 1.1 och 1.4. Vårdnadshavarna får därmed inte information om sina barns kunskapsutveckling utifrån gällande kursplaner.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna inte ger vårdnadshavare fortlöpande information om elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen i förhållande till kursplanernas kunskapskrav.

Vidare måste lärarna ha utvecklingssamtal minst en gång varje termin med respektive elev och elevens vårdnadshavare.

2. Ges eleverna möjlighet att visa de kunskaper som framgår av kursplanernas kunskapskrav?

2.1 Lärarna har ett allsidigt underlag för att bedöma elevernas kunskaper

Här undersöks om läraren har ett allsidigt underlag för att bedöma elevernas kunskaper och om lärarna använder olika underlag för bedömning samt om eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt.

I intervjuer och samtal med elever framkommer att de får visa sina kunskaper på olika sätt, till exempel skriva, läsa, presentera muntligt, diskutera, experimentera, göra prov och rita. Lärarna bekräftar elevernas bild och framhåller vikten av att "*hitta olika vägar*" för elevernas lärande. I några av de planeringar som Skolinspektionen tagit del av märks också lärares ambitioner att eleverna ska få visa sina kunskaper på olika sätt. Å andra sidan framgår det inte alltid av planeringen hur lärarna ska bedöma alla de kunskaper eleverna ska visa. I avsnitt 1.4 framgår att lärares systematiska bedömningar främst handlar om rätt eller fel i matematikböcker, på prov, veckans ord eller i glosprov. De systematiska bedömningarna är därför mer av summativ art och gäller främst fakta och färdighetsträning. Lärare uttrycker också att de bär många fortlöpande bedömningar i minnet och att de inte alltid använder dessa vid samlade bedömningar av elevernas kunskaper. Detta innebär att lärarna i varierande grad använder allsidiga och olika underlag för att bedöma elevernas kunskaper i förhållande till alla de förmågor som framgår av kursplanernas kunskapskrav.

Mot bakgrund av att lärarna inte alltid planerar undervisningen från gällande kursplaner och att bedömningar ofta tar sin utgångspunkt i tidigare kursplaner är det tveksamt om eleverna fullt ut ges förutsättningar att få visa sina kunskaper med utgångspunkt i Lgr 11.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna ger eleverna möjligheter att visa sina kunskaper på olika sätt, lärarna använder dock inte allt det underlag de har att tillgå för att analysera och bedöma elevernas kunskaper. Vidare behöver lärarna säkerställa att eleverna ges möjligheter att visa sina kunskaper med utgångspunkt i gällande kursplaners kunskapskrav.

2.2 Vårdnadshavares kännedom om kunskapskraven

Här undersöks om lärarna ger vårdnadshavare information om kunskapskraven i alla ämnen som eleven får undervisning i.

I intervjuer med rektorn, lärare och vårdnadshavare framkommer att rektorn, vid läsårets första föräldramöte, har gett en allmän information om den nya läroplanen. Rektorn hänvisar även till att vårdnadshavarna får ytterligare information vid utvecklingssamtalen om vad eleverna ska kunna samt att Skolverket också har information att tillgå. Lärarna uppger i intervjuer att vårdnadshavarna får information om kursplanerna vid utvecklingssamtalen då de individuella utvecklingsplanerna upprättas. Dessa bygger dock enligt lärarna på "*de gamla kursplanerna*". Se även i avsnitt 1.4 om individuella utvecklingsplaner.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna behöver ge vårdnadshavarna information om kunskapskraven i alla ämnen eleven får undervisning i.

Syfte och frågeställningar

Forskning och utvärderingar visar att många lärare upplever en osäkerhet kring hur elevernas kunskaper ska bedömas i de tidigare skolorna. Lärarna menar också att skolorna saknar ett gemensamt förhållningssätt och rutiner för dokumentation när det gäller att följa och bedöma elevers kunskapsutveckling. Lärarnas osäkerhet kan leda till att bedömningar och individuella utvecklingsplaner saknar koppling till kunskapskraven i de nationella kursplanerna.

Forskning visar att bedömning kan vara ett verktyg för att löpande stödja elevernas lärande och utveckling. Det handlar om att eleverna får möjlighet att fortlöpande visa de kunskaper som framgår av kunskapskraven i kursplanerna och att de förstår vilka grunder de bedöms utifrån, var de befinner sig i förhållande till kunskapskraven och hur de kan göra för att ytterligare utveckla sina kunskaper.

Syftet med projektet är att undersöka om de bedömningsunderlag lärarna använder och de bedömningar lärarna gör är relaterade till kunskapskraven i de nationella kursplanerna och i övrigt sker i enlighet med styrdokumentet. Detta mot bakgrund av att en ny läroplan för grundskolan, Lgr 11, införs under 2011. Granskningen syftar dessutom till att hitta goda exempel på hur lärare arbetar

med bedömning för att främja lärande som en integrerad del i lärandeprocessen tillsammans med eleven.

De centrala frågeställningarna är:

- Gör läraren fortlöpande bedömningar av elevernas kunskapsutveckling utifrån kursplanernas kunskapskrav?
- Ges eleverna möjlighet att visa de kunskaper som framgår av kursplanernas kunskapskrav?

Metod och material

Granskningen inleds genom att inspektörerna innan skolbesöket tar del av olika dokument och gör en dokumentanalys. Rektorn har exempelvis svarat på en verksamhetsredogörelse och skickat in olika dokument skolan har i arbetet kring bedömning till inspektörerna inför skolbesöket.

Varje skolbesök består av intervju med rektor, lärare (både i grupp med 6-8 lärare i åk 1-3 och djupintervju med två lärare i åk 3), elever i åk 3 (i grupp med cirka 6 elever) och vårdnadshavare i åk 3 (i grupp med 6-8 personer). I de fall då den besökta skolan består av ett fåtal lärare och elever kan sammansättningen vid intervjuerna komma att anpassas till detta. Besöket avslutas med en återkoppling till rektor kring inspektörernas preliminära bedömningar.

Bergsnässkolan	Antal
Intervjuade elever	6
Intervjuade lärare	6
Intervjuade vårdnadshavare	4

Författnings- och forskningsstöd i Skolinspektionens kvalitetsgranskning Kunskapsbedömning i grundskolan årskurs 1-3

Författningar

Lagar

- Skollagen (2010:800)

Förordningar

- Skolförordning (SFS 2011:185)
- Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

Skolverkets föreskrifter

- Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:19) om kunskapskrav för grundskolans ämnen

Skolverkets allmänna råd

- Skolverkets allmänna råd och kommentarer, Den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen (SKOLFS 2009:16) (AR IUP)
- Skolverkets allmänna råd, Planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan (SKOLFS 2011:149) (AR Planering)

Forskningsstöd

- Skolverkets stödmaterial: Kunskapsbedömning i skolan – praxis, begrepp, problem och möjligheter
- Skolverkets kunskapsöversikt: Kunskapsbedömning – Vad, hur och varför?

1. Gör läraren fortlöpande bedömningar av elevernas kunskapsutveckling utifrån kursplanernas kunskapskrav?

1.1 Rektor tar ansvar för att lärarna bedömer elevernas kunskaper utifrån kursplanernas kunskapskrav

Här undersöks om rektorn tar ansvar för och skapar förutsättningar för lärarnas gemensamma arbete med kunskapsbedömningar utifrån kursplanernas kunskapskrav.

Inom detta område granskas följande:

- Rektor tar ansvar för att tillsammans med lärarna utveckla gemensamma rutiner och former för att planera undervisningen och för att bedöma och dokumentera elevernas kunskaper utifrån kursplanernas kunskapskrav (2 kap. 9 § och 4 kap. 4-6 §§ skollagen, Lgr 11, 2.8, AR IUP, AR Planering).
- Rektorn skapar förutsättningar för att lärarna använder ett gemensamt och sakligt språk i dokumentationen (AR IUP).
- Rektorn skapar förutsättningar för en likvärdig bedömning inom skolenheten (1 kap. 9 § skollagen, Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Lgr 11, 2.8, AR Planering).

Författningsstöd

1 kap. 9 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

2 kap. 9 § skollagen

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Det pedagogiska arbetet vid en förskolenhet ska ledas och samordnas av en förskolechef. Dessa ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag

En likvärdig utbildning

/.../ Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform och inom fritidshemmet ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet/.../.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag

Rättigheter och skyldigheter

Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har /.../.

Lgr 11 punkt 2.8

2.8 REKTORNS ANSVAR

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Allmänna råd och kommentarer, Den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen

Utgångspunkter för den individuella utvecklingsplanen – bedömning och utvecklingssamtal

Skolans lärare bör

- ha gemensamma rutiner och former för dokumentation av elevernas kunskapsutveckling
- utveckla ett gemensamt och sakligt språk i dokumentationen

Elevers lärare bör

- informera elev och vårdnadshavare om vilka kunskaper och kunskapskvaliteter som ska bedömas

Allmänna råd med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan

Planering

Rektorn bör

- organisera verksamheten så att lärarna ges förutsättningar att planera undervisningen
- utveckla former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärarna

Kunskapsbedömning

Rektorn bör

- stödja lärarna i deras arbete med att bedöma elevernas kunskaper genom att tillsammans med dem utveckla gemensamma rutiner och former för att utvärdera elevernas kunskaper

Dokumentation

Lärare bör

- använda sig av effektiva rutiner och former för dokumentation som väl återspeglar elevernas kunskaper och som ger en grund för kommunikation av bedömning och betygssättning med elever och vårdnadshavare

1.2 Skolan har ett systematiskt kvalitetsarbete kring kunskapsbedömning

Här undersöks om rektorn ser till att det finns ett kvalitetsarbete kring kunskapsbedömningar på skolan genom att följa upp och utvärdera detta arbete samt huruvida resultaten av det används. Vidare handlar bedömningspunkten om rektorn tillsammans med lärarna analyserar skolans kunskapsresultat och resultaten på de nationella proven.

Inom detta område granskas följande:

- Rektorn använder skolans kunskapsresultat i kvalitetsarbetet genom att skapa förutsättningar för att lärarna tillsammans jämför och analyserar skolans kunskapsresultat och hur de förhåller sig till resultaten från de nationella proven och eventuellt annat bedömningsstöd (*AR Planering*).
- Rektorn följer tillsammans med lärarna upp och utvärderar de rutiner och former för bedömning och dokumentation som används så att de är ändamålsenliga för ett systematiskt kvalitetsarbete (*4 kap. 4- 6 §§ skollagen, AR Planering*).

Författningsstöd

4 kap. 4-6 § skollagen

Enhetsnivå

4 § Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn och förskolechefen ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet

5 § Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Dokumentation

6 § Det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska dokumenteras.

Allmänna råd med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan

Kunskapsbedömning

Läraren bör

- tillsammans på skolenheten regelbundet analysera och diskutera hur olika elevprestationer bedöms i förhållande till kunskapskraven
- som stöd för bedömningen av elevernas kunskaper jämföra resultaten på de nationella ämnesproven med den egna dokumentationen och analysera skillnader och likheter i resultaten

Rektorn bör

- stödja lärarna i deras arbete med att bedöma elevernas kunskaper genom att tillsammans med dem utveckla gemensamma rutiner och former för att utvärdera elevernas kunskaper

Uppföljning

Rektorn bör tillsammans med lärarna systematiskt och kontinuerligt

- följa upp formerna för utvärdering och bedömning av elevernas kunskaper
- följa upp och utvärdera de rutiner och former för dokumentation som används så att de är effektiva och ändamålsenliga för ett systematiskt kvalitetsarbete.

1.3 Bedömning ingår i lärarnas planering av undervisningen

Här undersöks om lärarna vid planering av undervisningen utgår från kursplanerna samt om lärarna även planerar för hur bedömningen av eleverna ska gå till så att den blir en integrerad del av undervisningen tillsammans med eleverna.

Inom detta område granskas följande:

- Lärarna utgår vid planeringen av undervisningen från kursplanernas syfte, centrala innehåll och kunskapskrav (*1 kap. 11 § skollagen och 9 kap. 1-2 §§ skolförordningen, AR Planering*).
- Lärarna identifierar och planerar hur eleverna ska visa sina kunskaper, vad i kunskapskraven som ska bedömas och när bedömningen ska ske (*AR Planering*).
- Lärarna planerar så att bedömningen systematiskt blir en integrerad del i undervisningen för att tillsammans med eleverna följa och stödja elevernas kunskapsutveckling i undervisningen och kontinuerligt ge återkoppling på deras arbete för att synliggöra lärandet för eleverna (*AR Planering*).

Författningsstöd**1 kap. 11 § skollagen**

För varje skolform och för fritidshemmet skall gälla en läroplan som utgår från bestämmelserna i denna lag. Läroplanen ska ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Den ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen.

9 kap. 1-2 §§ skolförordningen**Utbildningens innehåll och omfattning***Läroplan och kunskapskrav*

1 § För grundskolan gäller en läroplan enligt 1 kap. 11 § första stycket skollagen (2010:800). Läroplanen finns i förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Av 3 § samma förordning framgår att kursplaner för grundskolans ämnen ingår i läroplanen och att kursplanerna kompletteras av kunskapskrav.

2 § Kunskapskrav ska finnas för

- matematik, svenska och svenska som andraspråk samt gemensamt för samhällsorienterande ämnen och för naturorienterande ämnen i årskurs 3,
- samtliga ämnen utom moderna språk i årskurs 6, och
- samtliga ämnen i årskurs 9.

Kunskapskraven i årskurs 3 och 6 anger den lägsta godtagbara kunskapsnivån för en elev vid slutet av årskursen. Kunskapskraven i årskurs 9 anger den kunskapsnivå som krävs för ett visst betyg när ett ämne avslutas.

Lgr 11, 3 Kursplaner**Allmänna råd med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan**Planering

Läraren bör vid planeringen av undervisningen

- tydliggöra vilka delar av ämnets syfte som undervisningen i det aktuella arbetsområdet ska inriktas mot och utifrån det avgöra hur det centrala innehållet ska kombineras och behandlas så att eleverna ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till kunskapskraven
- identifiera vilka delar av kunskapskraven som bedömningen ska utgå ifrån i det aktuella arbetsområdet och avgöra hur eleverna ska få visa sina kunskaper
- skapa förutsättningar för att följa och stödja elevernas kunskapsutveckling och kontinuerligt ge återkoppling på deras arbete

1.4 Lärarna gör fortlöpande bedömningar av elevernas kunskaper

Här undersöks om lärarna gör fortlöpande bedömningar av elevernas kunskaper samt om läraren ger framåtsyftande återkoppling kring vad eleverna behöver utveckla i förhållande till kunskapskraven och hur detta ska ske. Vidare handlar det om hur lärarens bedömning blir en integrerad del av undervisningen tillsammans med eleverna.

Inom detta område granskas följande:

- Läraren ger eleven förståelse för vilka kunskaper de ska ges möjlighet att utveckla i alla ämnen och på vilka grunder de bedöms (*Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Lgr 11, 2.7*).
- Lärarna följer elevernas kunskapsutveckling och ger kontinuerlig och framåtsyftande återkoppling kring vad eleverna behöver utveckla och hur detta ska ske så att bedömningen blir en integrerad del i undervisningen tillsammans med eleverna för att synliggöra lärandet (*10 kap. 13 § skollagen, Lgr 11, 2.7, AR Planering*).
- Lärarna bedömer elevernas kunskaper utifrån kunskapskraven i alla ämnen och använder aktuella bedömningsunderlag för att upprätta individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen (*10 kap. 13 § skollagen, Lgr 11, 2.7*).
- Lärarna analyserar regelbundet de kunskaper eleven har visat, gör helhetsbedömningar av dessa och jämför med kursplanernas kunskapskrav (*Lgr 11, 2.7, AR Planering*).
- Lärarna använder resultaten från nationella proven för att bedöma elevers kunskapsutveckling (*9 kap. 20-22 §§ skolförordningen*).
- Lärarna använder ändamålsenliga rutiner och former för dokumentation som främjar elevernas kunskapsutveckling och väl återspeglar deras kunskaper i förhållande till kursplanernas kunskapskrav (*AR IUP, AR Planering*).

Författningsstöd

10 kap. 13 § skollagen

Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och (...)

9 kap. 20-22 §§ skolförordningen

Nationella ämnesprov

20 § Nationella ämnesprov ska användas i de ämnen och årskurser som anges i 21 § för att bedöma elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven och, i årskurs 9, även som stöd för betygssättning.

21 § Ämnesprov ska användas i

1. matematik och svenska eller svenska som andraspråk i årskurs 3, 6 och 9,
2. engelska i årskurs 6 och 9, och
3. biologi, fysik eller kemi i årskurs 9.

Ämnesprov som avses i första stycket 3 ska fördelas så att varje elev ska delta i prov i endast ett ämne och att antalet provdeltagare så långt som möjligt blir lika stort för varje ämnesprov.

22 § Ämnesprov ska genomföras i slutet av årskursen. Statens skolverk får dock meddela föreskrifter om att ämnesprov i årskurs 9 får genomföras vid en annan tidpunkt.

Skolverket får meddela närmare föreskrifter om ämnesprov.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag

Rättigheter och skyldigheter

Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har /.../.

Lgr 11, 2.7 BEDÖMNING OCH BETYG

/.../

Mål

Skolans mål är att varje elev

- utvecklar ett allt större ansvar för sina studier, och
- utvecklar förmågan att själv bedöma sina resultat och ställa egen och andras bedömning i relation till de egna arbetsprestationerna och förutsättningarna /.../.

Riktlinjer

Läraren ska

- genom utvecklingssamtal och den individuella utvecklingsplanen främja elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling,
- utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn /.../.

Allmänna råd och kommentarer, Den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen

Utgångspunkter för den individuella utvecklingsplanen – bedömning och utvecklingssamtal

Skolans lärare bör

- ha gemensamma rutiner och former för dokumentation av eleverna kunskapsutveckling

- utveckla ett gemensamt och sakligt språk i dokumentationen

Allmänna råd med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan

Genomförande

Läraren bör i sin ledning av undervisningen

- försäkra sig om att undervisningen leder mot de mål som konkretiseras i planeringen genom att anpassa undervisningen till varje enskild elevs behov av stöd och stimulans

- se till att eleverna förstår syftet med de aktiviteter som ska ske i undervisningen, vilka kunskaper de ska ges möjlighet att utveckla samt hur de ska få visa sina kunskaper

- kontinuerligt ge varje elev konstruktiv återkoppling på hennes eller hans kunskapsutveckling och tydliggöra vad som behöver utvecklas vidare

Kunskapsbedömning

Läraren bör

- kontinuerligt analysera de kunskaper som eleven visat utifrån vad som behandlats i undervisningen, för att kunna göra helhetsbedömningar av kunskaperna och jämföra dessa med kunskapskraven

- använda sig av ändamålsenliga bedömningsformer som ger eleverna goda möjligheter att visa sina kunskaper på olika sätt

Dokumentation

Läraren bör

- dokumentera sina planeringar och uppföljningar så att de ger stöd för att

- genomföra, följa upp och dokumentera undervisningen

- kommunicera med elever och vårdnadshavare vad som är syftet med undervisningen och hur den ska genomföras

- använda sig av effektiva rutiner och former för dokumentation som väl återspeglar elevernas kunskaper och som ger grund för kommunikation av bedömning och betygssättning med elever och vårdnadshavare

1.5 Lärarna följer upp undervisningen

Här undersöks hur lärarna följer upp och utvärderar sin planering och undervisning samt bedömnings- och dokumentationsformer.

Inom detta område granskas följande:

- Lärarna analyserar i vilken utsträckning planeringen och genomförandet av undervisningen har gett eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till läroplanen (*AR Planering*).
- Lärarna identifierar vad som behöver utvecklas i den egna undervisningen för att eleverna ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till läroplanen (*AR Planering*).
- Lärarna utvärderar i vilken mån bedömnings- och dokumentationsformerna som används är praktiska och ändamålsenliga (*AR Planering*).

Författningsstöd

Lgr 11, 2.7 Bedömning och betyg

RIKTLINJER

Läraren ska

utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn

Allmänna råd med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan

Uppföljning

Läraren bör

- analysera i vilken utsträckning planeringen och genomförandet av undervisningen har gett eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till de nationella målen
- identifiera vad som behöver utvecklas i den egna undervisningen för att eleverna ska ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till de nationella målen, samt
- utvärdera i vilken mån de bedömnings- och dokumentationsformer som används är ändamålsenliga

Dokumentation

Läraren bör

- dokumentera sina planeringar och uppföljningar så att de ger stöd för att
 - genomföra, följa upp och utvärdera undervisningen

1.6 Lärarna ger vårdnadshavare fortlöpande information om elevernas kunskaper

Här undersöks om lärarna ger vårdnadshavare fortlöpande information om elevernas kunskapsutveckling i förhållande till kursplanerna.

Inom detta område granskas följande:

- Lärarna ger fortlöpande information om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kursplanernas kunskapskrav (3 kap. 4 §, 10 kap. 12 § skollagen, Lgr 11, 2.4 och 2.7).

Författningsstöd

3 kap. 4 § skollagen

Eleven och elevens vårdnadshavare och vårdnadshavare för ett barn i förskolan ska fortlöpande informeras om elevens eller barnets utveckling.

10 kap. 12 § skollagen

Utvecklingssamtal och individuell utvecklingsplan

Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen.

Lgr 11, 2.4 SKOLA OCH HEM

Skolans och vårdnadshavarnas gemensamma ansvar för elevernas skolgång ska skapa de bästa möjliga förutsättningarna för barns och ungdomars utveckling och lärande.

Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan ska

- samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla skolans innehåll och verksamhet.

Läraren ska

- samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling, och
- hålla sig informerad om den enskilda elevens personliga situation och iaktta respekt för elevens integritet.

Lgr 11, 2.7 BEDÖMNING OCH BETYG

Riktlinjer

Läraren ska

- genom utvecklingssamtal och den individuella utvecklingsplanen främja elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling,
- utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn,
- med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål fortlöpande informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov

Allmänna råd med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan

Dokumentation

Läraren bör

- använda sig av effektiva rutiner och former för dokumentation som väl återspeglar elevens kunskaper och som ger grund för kommunikation av bedömning och betygsättning med elever och vårdnadshavare

2. Ges eleverna möjlighet att visa de kunskaper som framgår kursplanernas kunskapskrav?

2.1 Lärarna använder ett allsidigt underlag för att bedöma elevernas kunskaper

Här undersöks om läraren har ett allsidigt underlag för att bedöma elevernas kunskaper och om lärarna använder olika underlag för bedömning samt om eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt.

Inom detta område granskas följande:

- Lärarnas bedömning av elevernas kunskaper är allsidig och olika underlag används för att analysera kunskaperna så att eleverna ges goda möjligheter att visa sina kunskaper på olika sätt (*Lgr 11, 2.7, AR Planering*).

Författningsstöd

Lgr 11, 2.7 BEDÖMNING OCH BETYG

Skolans mål är att varje elev

- utvecklar ett allt större ansvar för sina studier, och
- utvecklar förmågan att själv bedöma sina resultat och ställa egen och andras bedömning i relation till de egna arbetsprestationerna och förutsättningarna.

Riktlinjer

Läraren ska

/.../

- utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn /.../

Allmänna råd med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan

Kunskapsbedömning

Läraren bör

- använda sig av ändamålsenliga bedömningsformer som ger eleverna goda möjligheter att visa sina kunskaper på olika sätt

2.2 Vårdnadshavares kännedom om kunskapskraven

Här undersöks om lärarna ger vårdnadshavare information om kunskapskraven i alla ämnen som eleven får undervisning i.

Inom detta område granskas följande:

- Lärarna ger vårdnadshavarna information om kunskapskraven i alla ämnen som eleverna får undervisning i (*Lgr 11,1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.4., AR IUP*).

Författningsstöd

Lgr 11, 1, Skolans värdegrund och uppdrag

Rättigheter och skyldigheter

Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan. Det är inte minst viktigt som underlag för den enskildes val i skolan. /.../

Lgr 11, 2.4

Läraren ska

Samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling,

Allmänna råd och kommentarer, Den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen

Utgångspunkter för den individuella utvecklingsplanen – bedömning och utvecklingssamtal

Elevers lärare bör

- beskriva hur de nationella målen har konkretiserats i undervisningen

Den individuella utvecklingsplanens innehåll

De skriftliga omdömena bör

- utformas så att eleven och vårdnadshavaren får tydlig information om elevens kunskaper i relation till de nationella målen och lyfta fram elevens utvecklingsmöjligheter i syfte att stimulera fortsatt lärande

Den framsyftande planeringen bör

- sammanfattande ange vilka kunskaper och förmågor eleven ska utveckla.

Allmänna råd med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan

Dokumentation

Läraren bör

- dokumentera sina planeringar och uppföljningar så att de ger stöd för att
 - kommunicera med elever och vårdnadshavare vad syftet är med undervisningen och hur den ska genomföras.